УДК 630*6(477.41)

Хрик Василь Михайлович
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри лісового господарства
Білоцерківський національний аграрний університет
Khryk Vasyl
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Forestry,
Bila Tserkva National Agrarian University
ORCID: 0000-0003-1912-3476

Кімейчук Іван Васильович
асистент
Білоцерківський національний аграрний університет
Kimeichuk Ivan
Assistant
Bila Tserkva National Agrarian University
ORCID: 0000-0002-9100-1206

Левандовська Світлана Миколаївна
кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри лісового господарства
Білоцерківський національний аграрний університет
Levandovska Svitlana
Candidate of Biological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Forestry
Bila Tserkva National Agrarian University
ORCID: 0000-0002-8485-6134

Костянюк Арен Борисович
магістрант
Білоцерківського національного аграрного університету
Kostianiuk Aren
Master's Student of the
Bila Tserkva National Agrarian University

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-4-9795

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ФІЛІЇ «БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДСГП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

ECONOMIC ANALYSIS OF ECONOMIC ACTIVITIES AND ASSESSMENT OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC STATE BRANCHES OF "BILOTSERKIV FORESTRY" SSEE "FORESTS OF UKRAINE"

Анотація. *У статті здійснено економічний аналіз господарської діяльності та оцінювання фінансово-економічного стану філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України». Визначено основні показники забезпечення підприємства основними виробничими засобами, серед яких: фондомісткість та фондоозброєність. Для визначення стану основних виробничих засобів слугували такі коефіцієнти: зносу, придатності, оновлення, вибуття та приросту. Для визначення ефективності використання основних засобів використали такі показники: фондовіддача, рентабельність та абсолютна сума прибутку.*

За результатами аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, проведеного за період 2022–2023 років, виявлено наступне: Основні фонди підприємства переважно складаються з будинків та споруд, проте спостерігається тенденція до зростання частки транспортних засобів. Коефіцієнт зносу свідчить про те, що підприємство в основному працює на новому обладнанні з задовільним технічним станом. Інтенсивне оновлення основних засобів підприємства вказує на позитивну динаміку його розвитку. Оборотні засоби підприємства в основному складаються з рахунків в казначействі та матеріалів, проте спостерігається збільшення дебіторської заборгованості. Зростання коефіцієнта оборотності та зменшення тривалості обертання обігових коштів свідчать про покращення ефективності використання власних оборотних коштів. Динаміка зменшення коефіцієнта прибутковості та рентабельності зумовлена різким зменшенням прибутку від операційної діяльності. Збільшення доходів підприємства в 2023 році було компенсовано зростанням видатків, що призвело до зменшення операційного прибутку.

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність підприємства за 2022–2023 роки, виявлено наступне: відносно нова техніка залишається на підприємстві, що вказує на незначний знос основних засобів; забезпеченість підприємства основними засобами трохи покращилась, але залишається на низькому рівні; приріст основних фондів покращився у 2023 році, проте рентабельність використання основних засобів знизилась; у структурі оборотних засобів переважають рахунки в казначействі та матеріали і продукти харчування; коефіцієнти оборотності покращуються, але коефіцієнт прибутковості зменшується через значне зниження операційного прибутку у 2023 році.

Ключові слова: *соціально-економічні процеси, показники забезпечення підприємства основними виробничими засобами, показники ефективності використання виробничих потужностей підприємства, виробничо-господарська діяльність.*

Summary. *In the article, an economic analysis of economic activity and an assessment of the financial and economic condition of the "Bilotserkiv Forestry" branch of the State Enterprise «Forests of Ukraine» is carried out. The main indicators of the provision of the enterprise with the main means of production have been determined, including: capital intensity and capital equipment. The following coefficients were used to determine the condition of the main means of production: wear, serviceability, renewal, disposal, and growth. To determine the efficiency of the use of fixed assets, the following indicators were used: return on capital, profitability and the absolute amount of profit.*

According to the results of the analysis of the financial and economic activity of the enterprise, conducted for the period of 2022–2023, the following was revealed: The main funds of the enterprise mainly consist of buildings and structures, however, there is a trend towards an increase in the share of vehicles. The coefficient of wear indicates that the enterprise mainly works on new equipment with a satisfactory technical condition. The intensive renewal of the company's fixed assets indicates the positive dynamics of its development. The working capital of the enterprise mainly consists of accounts in the treasury and materials, but there is an increase in receivables. An increase in the turnover ratio and a decrease in the duration of the turnover of working capital indicate an improvement in the efficiency of the use of own working capital. The dynamics of the decrease in profitability and profitability is caused by a sharp decrease in profit from operating activities. The increase in the company's income in 2023 was offset by an increase in expenses, which led to a decrease in operating profit.

Analyzing the financial and economic activity of the enterprise for 2022–2023, the following was revealed: relatively new equipment remains at the enterprise, which indicates a slight wear and tear of fixed assets; the enterprise's provision of capital assets has slightly improved, but remains at a low level; the growth of fixed assets improved in 2023, but the profitability of the use of fixed assets decreased; accounts in the treasury and materials and food products prevail in the structure of current assets; turnover ratios are improving, but the profitability ratio is declining due to a significant decline in operating profit in 2023.

Key words: *socio-economic processes, indicators of providing the enterprise with the main means of production, indicators of the efficiency of the use of the enterprise's production capacities, industrial and economic activity.*

Постановка проблеми. Економічна криза народного господарства України зумовлюється багатьма факторами, серед яких значне місце займає неадаптована до ринкових умов система господарювання. Негативний характер змін в економіці (інфляція, ріст цін на сировину і матеріали, високі відсоткові ставки на кредити, зниження купівельної спроможності населення та ін.) і висока складність вирішуваних нині завдань, посилюють роль наукового управління у стабілізації соціально-економічних процесів, що неможливе без детального та змістовного економічного аналізу [2; 5].

Аналіз господарської діяльності підприємств лісової галузі дає змогу об'єктивно оцінити ефективність використання виробничих потужностей та можливості подальшого їх розвитку. Використання лісового фонду та виробничих потужностей лісогосподарського підприємства, що в свою чергу

прискорюватиме темпи розвитку лісогосподарського виробництва при переході галузі на ринкові засади господарювання [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність функціонування лісогосподарських підприємств визначається внутрішніми та зовнішніми факторами, які констатують відповідно внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства. Одним із ключових аспектів, що впливає на ефективність функціонування підприємства, є аналіз його операцій та діяльності [2, с. 74].

У своїй роботі Мельник І. М. висловлює думку, що головною метою діяльності підприємств лісового господарства є встановлення ефективної системи управління лісовими ресурсами на певній території. При цьому він підкреслює необхідність оцінки як економічної, так і екологічної ефективності здійснення лісогосподарської діяльності [3, с. 110].

Лисичко А. М. [2, с. 74] розділяє дві основні форми статистичної звітності для лісогосподарських підприємств — фінансова та виробнича звітність. Напрями аналізу ефективності діяльності таких підприємств включають фінансовий, виробничий, екологічний та соціальний аналіз, що дозволяє охопити всі аспекти їхньої діяльності та забезпечити повноту інформаційного забезпечення для оцінки ефективності.

Шершун М. Х. [12] у своєму дослідженні, присвяченому аналізу діяльності лісогосподарських підприємств, зосереджується на кількісних показниках, які включають загальний щорічний приріст деревини, використання річного приросту деревини у лісах, доступних для лісозаготівель, та обсяги вивезення круглого лісу.

У своєму дослідженні з діагностики фінансового стану лісогосподарських підприємств, Торосов А. С., Жежкун І. М. та Зуєв Є. С. [10] зосереджуються на розгляді наступних показників: ліквідності та платоспроможності, включаючи загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт розрахункової платоспроможності та коефіцієнт ліквідної платоспроможності; а також фінансової стійкості, включаючи коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт структури залученого капіталу, коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів та тип поточної фінансової стійкості.

Об'єкт дослідження — фінансово-економічний стан філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України» за 2022–2023 рр.

Предмет дослідження — господарська діяльність філії, її матеріальна база, трудові та економічні ресурси, звітність підприємства.

Метою статті є проведення аналізу фінансових показників діяльності філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України» на основі звітних даних за 2022–2023 рр., що дозволить визначити фінансово-економічний стан підприємства та здійснити порівняльний аналіз результатів за цей період.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методика роботи полягає у порівнянні між собою фактичних показників за певний період з метою виявлення тенденцій зміни та факторів, що на них впливають.

Дослідним матеріалом для написання даної роботи слугували матеріали річної фінансової звітності підприємства за 2022 та 2023 роки, зокрема [7]: *баланс (Звіт про фінансовий стан — форма № 1); звіт про фінансові результати (форма № 2); звіт про рух грошових коштів (форма № 3).*

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Фінансові звіти містять статті, склад і зміст яких визначаються відповідними положеннями (стандартами) [1; 8].

Показники забезпечення підприємства основними виробничими засобами. ***Фондомісткість*** характеризує забезпеченість підприємства основними засобами і визначається за формулою (1):

$$Ф_м = ОВЗср \div ВП, \quad (1)$$

де: $Ф_м$ — фондомісткість;

$ОВЗ_{ср}$ — середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.;

ВП — вироблена продукція, тис. грн.

$Ф_{м2022}$ = ((15426,412 + 16189,993) ÷ 2) ÷ ÷ 2456,653 = 6,43 тис. грн./тис. грн.,

тобто на кожну гривню виробленої продукції припадає 643 коп. основних виробничих засобів.

$Ф_{м2023}$ = ((16189,993 + 16805,289) ÷ 2) ÷ ÷ 2961,797 = 5,57 тис. грн./тис. грн.,

тобто на кожну гривню виробленої продукції припадає 557 коп. основних виробничих засобів.

Фондоозброєність характеризує забезпеченість підприємства основними виробничими засобами і визначається відношенням вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників підприємства (2):

$$Ф_о = ОВЗ \div Ч, \quad (2)$$

де: $Ф_о$ — фондоозброєність,

ОВЗ — вартість основних засобів, тис. грн.,

Ч — середньооблікова кількість працівників, чол.

$Ф_{Окін2022}$ = 16189,993 ÷ 261 = 62,030 тис. грн.;

$Ф_{Окін2023}$ = 16805,289 ÷ 261 = 64,388 тис. грн.

Отже, на одного працюючого на кінець 2022 року припадає 62,030 тис. грн. виробничих засобів, а на кінець 2023 року — 64,388 тис. грн. Це свідчить про покращення забезпечення підприємства основними виробничими засобами.

Стан основних виробничих засобів характеризується такими коефіцієнтами:

Коефіцієнт зносу — характеризує частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Визначається за формулою (3):

$$К_з = (З_{оз} \div ОВЗ) \times 100\%, \quad (3)$$

де: $К_з$ — коефіцієнт зносу основних засобів;

$З_{оз}$ — сума зносу основних засобів, тис. грн.;

ОВЗ — балансова вартість основних засобів, тис. грн.;

$К_{Зкін2022} = (474{,}478 \div 16189{,}993) \times 100\% = 2{,}9\%$;

$К_{Зкін2023} = (84{,}061 \div 16805{,}289) \times 100\% = 0{,}5\%$.

Коефіцієнт придатності — показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності і визначається за формулою (4):

$$К_П = 100\% - К_з, \quad (4)$$

де: $К_П$ — коефіцієнт придатності основних засобів;

$К_з$ — коефіцієнт зносу основних засобів;

$К_{Пкін2022} = 100\% - 2{,}9\% = 97{,}1\%$;

$К_{Пкін2023} = 100\% - 0{,}5\% = 99{,}5\%$.

Коефіцієнт оновлення визначається за формулою (5):

$$К_О = (ОВЗ_Н \div ОВЗ_{КР}) \times 100\%, \quad (5)$$

де: $ОВЗ_Н$ — вартість основних виробничих засобів, що надійшли за звітний період, тис. грн.;

$ОВЗ_{КР}$ — вартість основних виробничих засобів на кінець року, тис. грн.;

$К_{О2022} = (978{,}591 \div 16189{,}993) \times 100\% = 6{,}0\%$;

$К_{О2023} = (967{,}661 \div 16805{,}289) \times 100\% = 5{,}8\%$.

Коефіцієнт вибуття — відношення вартості основних виробничих засобів, що вибули за звітний період до вартості на початок року. Визначається за формулою (6):

$$К_В = (ОВЗ_В \div ОВЗ_{ПР}) \times 100\%, \quad (6)$$

де: $ОВЗ_В$ — вартість основних виробничих засобів, що вибули, тис. грн.;

$ОВЗ_{ПР}$ — вартість основних виробничих засобів на початок року, тис. грн;

$К_{В2022} = (474{,}478 \div 15426{,}412) \times 100\% = 3{,}1\%$;

$К_{В2023} = (84{,}061 \div 16189{,}993) \times 100\% = 0{,}5\%$.

Коефіцієнт приросту основних виробничих засобів показує ступінь збільшення основних засобів у звітному періоді протягом минулого періоду і визначається за формулою (7):

$$К_{ПР} = ((ОВЗ_Н - ОВЗ_В) \div ОВЗ_{БАЛ}) \times 100\%, \quad (7)$$

де: $ОВЗ_Н$ — вартість основних виробничих засобів, що надійшли за звітний період, тис. грн.;

$ОВЗ_В$ — вартість основних виробничих засобів, що вибули за звітний період, тис. грн.;

$ОВЗ_{бал}$ — балансова вартість основних виробничих засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.

$К_{ПР2022} = ((978{,}591-474{,}478) \div 16189{,}993) \times 100\% = 3{,}1\%$;

$К_{ПР2023} = ((967{,}661-84{,}061) \div 16805{,}289) \times 100\% = 5{,}3\%$.

Для ефективної роботи підприємства необхідне краще оновлення основних виробничих засобів.

Для визначення ефективності використання основних засобів використовуємо такі показники:

Фондовіддача показує скільки товарної продукції у грошовому виразі випускається на одну гривню основних виробничих засобів. Фондовіддача розраховується за формулою (8):

$$Ф_В = ВП \div ОВЗ_{КР}, \quad (8)$$

де: ВП — випуск валової продукції у грошовому виразі, тис. грн.;

$ОВЗ_{кр}$ — балансова вартість основних виробничих засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.;

$Ф_{В2023} = 2456{,}654 \div 16189{,}993 = 0{,}15$ грн./грн.;

$Ф_{В2023} = 2961{,}798 \div 16805{,}289 = 0{,}18$ грн./грн.

Рентабельність — відносний показник використання основних виробничих засобів. Рентабельність визначається за формулою (9):

$$Р_{ОФ} = П_{оп} \div ОФ_{ср} \times 100\%, \quad (9)$$

де: $П_{оп}$ — прибуток від операційної діяльності, тис. грн.;

$ОФ_{ср}$ — середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.;

$Р_{ОФ2022} = (1228{,}401 \div ((15426{,}412 + 16189{,}993) \div 2)) \times 100\% = 7{,}8\%$;

$Р_{ОФ2023} = (998{,}046 \div ((16189{,}993 + 16805{,}289) \div 2)) \times 100\% = 6{,}0\%$.

Абсолютна сума прибутку на одну гривню основних виробничих засобів визначається за формулою (10):

$$Абс.Пок.Вик.ОВЗ = П_{оп} \div ОВЗ_{БАЛ}, \quad (10)$$

де: $П_{оп}$ — прибуток від операційної діяльності, тис. грн.,

$ОВЗ_{БАЛ.}$ — балансова вартість основних виробничих засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.

$Абс.Пок.Вик.ОВЗ_{2022} = 1228{,}401 \div 16189{,}993 = 0{,}08$ грн./грн.;

$Абс.Пок.Вик.ОВЗ_{2023} = 998{,}046 \div 16805{,}289 = 0{,}06$ грн./грн.

Із вищенаведених розрахунків видно, що на даному підприємстві знизився показник рентабельності за аналізований період. До цього призвело зменшення прибутку від операційної діяльності, що викликано в основному за рахунок збільшення поточних та особливо капітальних видатків. Також це вплинуло на зміну абсолютної суми прибутку на одну гривню основних виробничих засобів: тут спостерігається тенденція до зменшення даного показника.

Показники ефективності використання виробничих потужностей підприємства. Виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємства багато в чому залежать від забезпеченості основними фондами та їх використання.

Основними показники ефективності використання виробничих потужностей підприємства є основні фонди (засоби), промислово-виробничі основні засоби тощо [9].

Джерелом інформації для аналізу основних фондів підприємства у даній роботі є форма № 1 «Баланс».

Для фінансово-економічного аналізу велике значення має поділ виробничих основних засобів основної діяльності підприємства на дві частини: активну і пасивну. До активної частини основних засобів лісової галузі належать машини та устаткування, які безпосередньо взаємодіють з предметами праці. Пасивну частину формують основні засоби, які створюють умови для здійснення виробничого процесу — будівлі, споруди, передавальні пристрої, транспортні засоби [5].

На основі даних балансу (форма № 1) річної фінансової звітності філії у таблиці 1 наводимо склад основних засобів філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» за 2022–2023 роки.

Зростання питомої ваги активної частини є показником прогресивності структури основних засобів, підвищення технічної оснащеності підприємства, воно майже всюди сприяє збільшенню випуску продукції. Структура основних виробничих засобів наведена на рис. 1.

Стан та ефективність використання основних виробничих засобів суттєво впливають на ефективність діяльності підприємства.

Таблиця 1

Склад основних засобів філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»

Показники	Вартість, тис. грн	
	2022	2023
Усього	16189,993	16805,289
Будинки, споруди та передавальні пристрої	11224,129	11275,461
Машини та обладнання	1104,292	1231,267
Транспортні засоби	1496,325	2220,957
Інструменти, прилади, інвентар	2280,984	1994,161
Біологічні активи	79,007	78,187
Інші основні засоби	5,256	5,256

Джерело: авторська розробка

Рис. 1. Структура основних виробничих засобів

Джерело: авторська розробка

Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних виробничих засобів (ОВЗ) проілюстровані на рис. 2.

В таблиці 2 наводимо склад основних засобів на кінець року філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України», які ми беремо із Балансу (форми № 1) річної фінансової звітності.

На основі проведених обчислень у таблиці 2, можемо навести склад основних засобів за питомою вагою кожного із них у відсотках по роках на кінець звітного періоду у графічному вигляді, що зображаємо на рис. 3.

Аналізуючи дані таблиці 2 і рисунку 3, бачимо, що найбільш вагому частку основних фондів займають будинки та споруди. На кінець 2022 на року їх частина становила 69,3% від основних фондів, а на кінець 2023 року — 67,1%. Значну частину основних фондів становлять також інструменти, прилади та інвентар: 14,1 та 11,9% відповідно. Як бачимо, за останній рік зросла частка транспортних засобів: від 9,2% до 13,2%, тобто на 724,632 тис. грн. Машини та обладнання займають 6,8% та 7,2% відповідно по роках. Отже, тут спостерігається тенденція до збільшення у кожній із груп основних засобів, лише частка біологічних активів та інших основних засобів залишилась сталою.

В таблиці 3 наведемо показники стану основних виробничих засобів.

Таблиця 2

Склад основних засобів філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»

Групи основних засобів	2022		2023	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Будинки, споруди	11224,129	69,3	11275,461	67,1
Машини та обладнання	1104,292	6,8	1231,267	7,2
Транспортні засоби	1496,325	9,2	2220,957	13,2
Інструменти, прилади та інвентар	2280,984	14,1	1994,161	11,9
Біологічні активи	79,007	0,5	78,187	0,5
Інші ОЗ	5,256	0,1	5,256	0,1
Разом	**16189,993**	**100**	**16805,289**	**100**

Джерело: авторська розробка

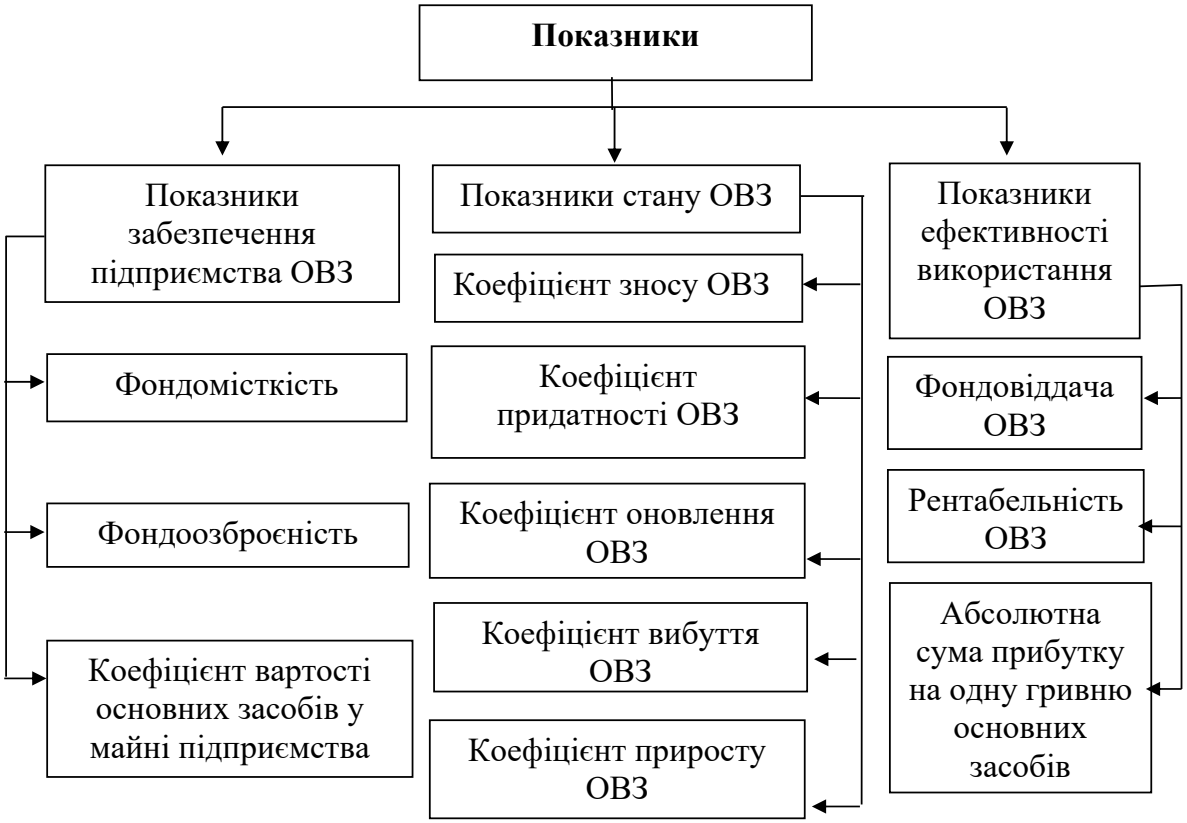

Рис. 2. Показники, що характеризують стан, забезпеченість та використання основних виробничих засобів

Джерело: авторська розробка

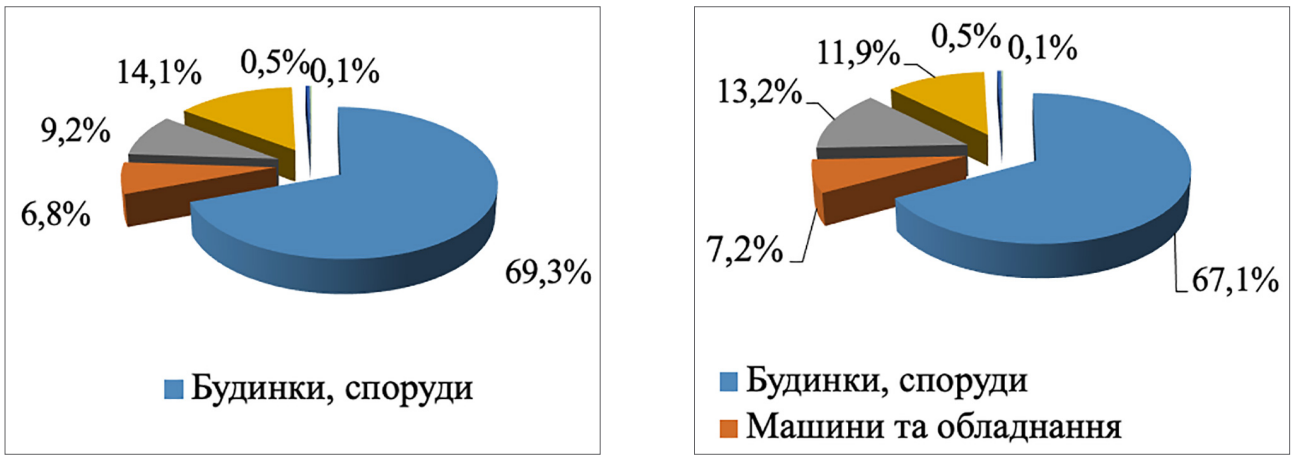

Рис. 3. Склад основних засобів філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України» на кінець 2022 (а) та 2023 (б) року

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3

Показники стану основних виробничих засобів

Показники стану основних виробничих засобів	Роки	
	2022	2023
Коефіцієнт зносу, %	2,9	0,5
Коефіцієнт придатності, %	97,1	99,5
Коефіцієнт оновлення, %	6,0	5,8
Коефіцієнт вибуття, %	3,1	0,5
Коефіцієнт приросту, %	3,1	5,3

Джерело: авторська розробка

При аналізі коефіцієнтів бачимо, що на підприємстві коефіцієнт зносу незначний: у 2022 році він становив 2,9%, а у 2023 році — лише 0,5%. Це свідчить про те, що підприємство працює практично на новому обладнанні, технічний стан якого є задовільним, оскільки коефіцієнти придатності за аналізований період є досить високими.

Протягом 2022 року основні виробничі засоби були оновлені на 6,0%, 2023 року на 5,8%. Як бачимо, на підприємстві відбувається інтенсивне оновлення основних засобів. Тобто, інтенсивніше відбувається уведення в дію нових основних фондів, що є позитивом.

Коефіцієнт вибуття у 2022 році становив 3,1%, у 2023 році — 0,5% основних виробничих засобів. Отже, вибуття основних фондів зі сфери виробництва відбувається неінтенсивно.

Коефіцієнт приросту основних виробничих засобів на 2022 рік становив 3,1%, на 2023 рік — 5,3%, тобто списання основних виробничих засобів було набагато меншим ніж надходження. Лише за 2023 рік спостерігається незначне збільшення даного показника.

Для визначення ефективності використання оборотних засобів використовують коефіцієнти:

Коефіцієнт оборотності обігових коштів характеризує кількість оборотів за період, що аналізується, визначається за формулою (11):

$$К_О = РП \div ОЗ_{СР}, \quad (11)$$

де: $К_О$ — коефіцієнт оборотності обігових коштів;

РП — сума реалізованої продукції за звітний період, тис. грн.;

$ОЗ_{ср}$ — середня сума обігових коштів, тис. грн.

$К_{О2022}$ = 2456,654 ÷ ((1012,752 + 1544,745) ÷ ÷ 2) = 1,92 грн./грн.;

$К_{О2023}$ = 2961,798 ÷ ((1544,745 + 1308,259) ÷ ÷ 2) = 2,08 грн./грн.

Коефіцієнт завантаження показує скільки оборотних коштів авансовано в одну гривню реалізованої продукції, є оберненим показником до коефіцієнта оборотності обігових коштів і визначається за формулою (12):

$$К_З = ОЗ_{ср} \div РП, \quad (12)$$

де: $К_З$ — коефіцієнт завантаження обігових коштів;

$ОЗ_{ср}$ — середня сума обігових коштів, тис. грн.;

РП — сума реалізованої продукції за звітний період, тис. грн.;

$К_{З2022}$ = ((1012,752 + 1544,745) ÷ 2) ÷ ÷ 2456,654 = 0,52 грн./грн.;

$К_{З2023}$ = ((1544,745 + 1308,259) ÷ 2) ÷ ÷ 2961,798 = 0,48 грн./грн.

Тривалість обертання обігових коштів характеризує тривалість проходження циклу обігових коштів і визначається за формулою (13):

$$Т = П \div К_О, \quad (13)$$

де: Т — тривалість обертання обігових коштів, днів;

П — розрахунковий період, 360 днів;

$К_О$ — коефіцієнт оборотності обігових коштів;

$Т_{2022} = 360 \div 1{,}92 = 188$ діб;

$Т_{2023} = 360 \div 2{,}08 = 173$ доби.

Коефіцієнт прибутковості характеризує скільки прибутку припадає на одну гривню оборотних коштів, визначається за формулою (14):

$$К_{ПР} = П_{оп} \div ОЗ_{СР}, \quad (14)$$

де: $К_{ПР}$ — коефіцієнт прибутковості;

$П_{оп}$ — прибуток від операційної діяльності, тис. грн.;

$ОЗ_{ср}$ — середня вартість оборотних коштів, тис. грн.;

$К_{ПР2022} = 1228{,}401 \div ((1012{,}752 + 1544{,}745) \div 2) = 0{,}96$ грн./грн.;

$К_{ПР2023} = 998{,}046 \div ((1544{,}745 + 1308{,}259) \div 2) = 0{,}70$ грн./грн.

Коефіцієнт рентабельності визначає ступінь використання оборотних коштів і визначається за формулою (15):

$$К_Р = П_{оп} \div ОЗ_{ср} \times 100\%, \quad (15)$$

де: Кр — коефіцієнт рентабельності;

$П_{оп}$ — прибуток від операційної діяльності, тис. грн.;

$ОЗ_{ср}$ — середня вартість оборотних коштів, тис. грн.;

$К_{Р2022} = (1228{,}401 \div ((1012{,}752 + 1544{,}745) \div 2)) \times 100\% = 96{,}1\%$;

$К_{Р2023} = (998{,}046 \div ((1544{,}745 + 1308{,}259) \div 2)) \times 100\% = 70{,}0\%$.

Одноденний оборот визначається відношенням реалізованої продукції до тривалості розрахункового періоду. Він показує, на яку суму реалізується продукції за один день, і визначається за формулою (16):

$$О_{одн} = РП \div П, \quad (16)$$

де: $О_{одн}$ — одноденний оборот, тис. грн.;

РП — сума реалізованої продукції за звітний період, тис. грн.;

П — розрахунковий період, 360 днів;

$О_{ОДН2022} = 2456{,}654 \div 360 = 6{,}82$ тис. грн./день;

$О_{ОДН2023} = 2961{,}798 \div 360 = 8{,}23$ тис. грн./день.

Оборотні кошти та показники, що характеризують ефективність їх використання. Оборотні засоби в процесі виробництва повністю переносять свою вартість на виготовлену продукцію і беруть участь в одному виробничому циклі [7].

Структура оборотних коштів проілюстрована на рис. 4.

В таблиці 4 наводимо структуру оборотних засобів філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України», які ми беремо із форми № 1 річної фінансової звітності «Баланс» по активах.

При аналізі даних таблиці 4 та рисунка 5 бачимо, що найбільшу частину оборотних засобів становлять рахунки в казначействі спеціального фонду: у 2022 р. — 924,087 (59,8%), у 2023 р. — 584,584 (44,7%). В середньому по 30% складають матеріали і продукти харчування. Малоцінні та швидкозношувані предмети склали 10,7 та 14,6% по роках. Можна додати, що значення цих показників дещо коливаються, але однаково залишаються досить високими. Найменшу частину становлять дебіторська заборгованість та інші запаси. Необхідно відмітити, що дебіторська заборгованість за останній рік зросла на 6%.

Розраховані коефіцієнти і показники наводимо у табл. 5. Аналізуючи дані таблиці 5, спостерігаємо зростання коефіцієнта оборотності за аналізований період. Можемо відмітити також зростання показника одноденного обороту. Це все пояснюється збільшенням суми реалізованої продукції. Така динаміка є позитивною і свідчить про покращення діяльності підприємства та можливістю частіше використовувати власні оборотні кошти. Коефіцієнт завантаження практично не змінився. Незначне зменшення відбулося у 2023 році за рахунок знову ж таки збільшенням суми реалізованої продукції. Оскільки відбулося збільшення коефіцієнта оборотності, зменшився показник тривалості обертання обігових коштів за останній аналізований рік на 15 днів. Аналізуючи розрахунки далі, бачимо, що на підприємстві

Таблиця 4

Структура оборотних засобів філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України»

Групи оборотних засобів	2022		2023	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Оборотні засоби, всього	1544,745	100	1308,259	100
Сировина та основні матеріали	444,577	28,8	445,140	34,0
Малоцінні та швидкозношувані предмети	165,326	10,7	191,560	14,6
Інші запаси	1,313	0,1	0,751	0,1
Дебіторська заборгованість	9,442	0,6	86,224	6,6
Рахунки на розрахунковому рахунку	924,087	59,8	584,584	44,7

Джерело: авторська розробка

Рис. 4. Структура оборотних коштів
Джерело: авторська розробка

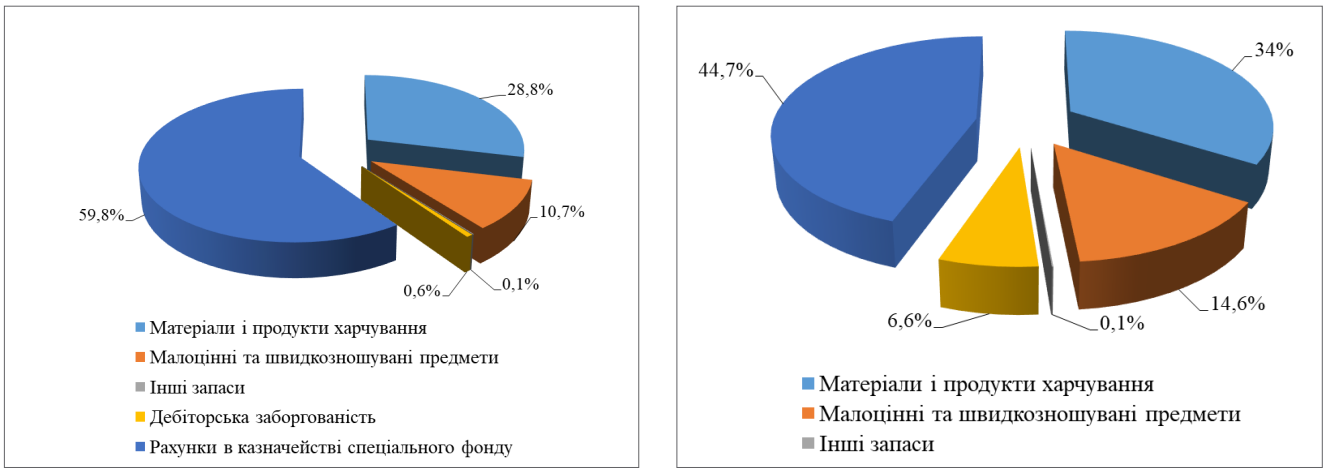

Рис. 5. Структура оборотних засобів філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України» на кінець 2022 (а) та 2023 (б) року
Джерело: авторська розробка

Таблиця 5

Коефіцієнти та показники використання оборотних засобів

Коефіцієнти	Одиниці виміру	2022	2023
Коефіцієнт оборотності	-	1,92	2,08
Коефіцієнт завантаження	-	0,52	0,48
Тривалість обертання	днів	188	173
Коефіцієнт прибутковості	-	0,96	0,70
Одноденний оборот	тис.грн./день	6,82	8,23

Джерело: авторська розробка

спостерігається динаміка зменшення коефіцієнта прибутковості, а відповідно і рентабельності. Це спричинено різким зменшенням прибутку від операційної діяльності.

Шляхами підвищення ефективності використання основних і оборотних засобів на нашу думку є:

- збільшення інтенсивного завантаження;
- формування ефективної системи машин на лісозаготівлі, що найбільш відповідає еколого-економічним умовам зосередження лісосічного фонду.

Інтенсивність використання машин у лісозаготівельному виробництві можна підвищити за рахунок використання потужних високопродуктивних машин; вивезення деревини на нижні склади в напівхлистах; удосконалення будови лісовозних машин.

Також необхідним є значне оновлення основних фондів, прискорення впровадження досягнень науково-технічного прогресу та списання морально та фізично застарілої техніки.

Аналіз фінансової стабільності підприємства. Для оцінки фінансового стану підприємства використовуються як абсолютні показники, так і відносні — фінансові коефіцієнти. Аналіз останніх полягає в порівнянні їх значень за звітний період і ряд попередніх років. Особливо до уваги варто брати дані тих років, коли підприємство отримувало найбільший прибуток або ж які відносяться до минулих благополучних з точки зору фінансового стану періодів.

Фінансова стабільність підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Критерієм фінансової стабільності є співвідношення запасів і витрат та коштів, які повинні їх створювати. Почати аналіз фінансового стану можна з оцінки показників структури балансу, показників динаміки балансу та структурної динаміки балансу [12].

Існують чотири рівні фінансової стабільності: абсолютна стабільність фінансового стану; нормальна стабільність фінансового стану; нестабільний фінансовий стан; кризовий фінансовий стан [12].

Для більш детальної характеристики фінансового стану підприємства розраховуємо основні показники фінансової стабільності [13]:

Коефіцієнт концентрації власного капіталу знаходиться як відношення власного капіталу до валюти балансу.

Коефіцієнт фінансової залежності визначається як частка валюти балансу та власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу — це відношення власних коштів до власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт фінансування — це відношення власного капіталу до позикового капіталу.

Коефіцієнт структури довгострокових вкладень — це відношення довгострокових зобов'язань до необоротних активів.

Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів визначається як відношення довгострокових зобов'язань до суми довгострокових зобов'язань та власного капіталу. Він характеризує структуру капіталу.

Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів (коефіцієнт заборгованості) знаходиться як відношення залученого капіталу до власного капіталу. Цей коефіцієнт є найбільш загальною оцінкою фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт структури залученого капіталу обчислюємо як частку довгострокових зобов'язань та залученого капіталу, що ділимо на поточні зобов'язання.

Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів характеризує рівень забезпечення необоротних активів власними коштами.

Розрахунок виконаний за даними форми № 1 «Баланс». Розраховані коефіцієнти та їх відхилення по роках наводимо у табл. 6.

З отриманих даних випливає, фінансовий стан підприємства є добрий, оскільки, майже всі розраховані коефіцієнти знаходяться у межах допустимої норми, лише коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться нижче оптимального значення. Це можна пояснити тим, що для фінансування поточної діяльності використовується незначна частина власного капіталу.

Аналіз фінансових результатів. Аналіз виконання плану по прибутках у ринкових умовах має прогнозований характер на найближчу

Таблиця 6

Оцінка фінансової стабільності підприємства

Показники	Оптимальне значення	Роки		±
		2022	2023	
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	1,0	1,0	1,0	0,0
Коефіцієнт фінансової залежності	1,0	1,0	1,0	0,0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,4–0,6	0,2	0,2	0,0
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	≥ 0	0,0	0,0	0,0
Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів	≥ 0	0,0	0,0	0,0
Коефіцієнт структури залученого капіталу	< 1	0,0	0,0	0,0
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	0,5–0,8	0,8	0,8	0,0

Джерело: авторська розробка

перспективу. Такий план враховує реальні можливості підприємства отримувати прибутки і є інструментом перспективного аналізу (табл. 7) на основі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати».

Як свідчать дані таблиці 7, отримані доходи протягом 2023 року зросли на 3471,5 тис. грн (+33,3%) у порівнянні із минулим роком. Відповідно збільшились і видатки, що у порівнянні із попереднім періодом зросли майже на 40%, а капітальні видатки збільшились на 161,8%. Це було викликано збільшенням суму капітальних інвестицій. Таке зростання вплинуло на суму отриманого в 2023 році операційного прибутку, який зменшився у порівнянні з 2022 роком на 230,0 тис. грн (–17,1%).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши дані річних статистичних та фінансових звітів філії «Білоцерківське ЛГ» ДСГП «Ліси України» за 2022–2023 рр. та порівнявши розраховані фінансово-економічні коефіцієнти діяльності підприємства можна зробити такі висновки:

1. Основні засоби мають незначний відсоток зносу. Про це свідчить показник коефіцієнт зносу (у 2022 р. — 2,9%, у 2023 р. — 0,5%) який свідчить про те, що на підприємстві використовується відносно нова техніка.

2. Забезпеченість підприємства основними засобами (фондовіддача) за досліджуваний період дещо покращився, але однаково залишається досить низьким.

3. Коефіцієнт приросту основних фондів у 2023 році покращився та склав 5,3% (у 2022 році він складав 3,1%). Водночас рентабельність використання основних засобів знизилась із 7,8% до 6,0%.

4. У структурі оборотних засобів значну частину складають рахунки в казначействі спеціального фонду та матеріали і продукти харчування.

5. Коефіцієнт оборотності та сума одноденного обороту має позитивну тенденцію до збільшення, проте коефіцієнт прибутковості значно зменшився (з 0,96 до 0,70), це пов'язано із значним зменшенням операційного прибутку підприємства у 2023 (більше ніж на 20%).

6. Аналіз показників фінансової стабільності показав, що підприємство знаходиться у дуже стійкому фінансовому положенні. Всі коефіцієнти знаходяться в межах оптимальних показників або наближуються до них.

7. Також дане підприємство не має довгострокових зобов'язань, що є позитивним. Коефіцієнт структури довгострокових вкладень та коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів дорівнюють нулю, тому їх також не включаємо в обрахунки.

8. На даному підприємстві дуже низький рівень залученого капіталу, що вказує на фінансову стійкість даного підприємства, стабільність і незалежність від зовнішніх кредиторів. Так, коефіці-

Таблиця 7

Фінансові результати по філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України», тис. грн

№ з/п	Показники	2022	2023	Відхилення	
				±	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції звітного року	10430,97	13902,45	3471,48	33,3
2	Проведені операційні витрати звітного року: поточні капітальні	9084,435 8424,235 660,2	12785,95 11057,71 1728,24	3701,5 2633,48 1068,000	40,7 31,3 161,8
3	Фінансовий результат до оподаткування	1346,53	1116,5	-230,0	-17,1

Джерело: авторська розробка

єнт фінансування настільки незначний, що його можна не включати в обрахунки.

9. Коефіцієнт структури залученого капіталу близький до нуля, тобто його значення значно нижче допустимого, що свідчить про домінування поточних зобов'язань підприємства над довгостроковими, а це в загальному є позитивним явищем.

10. Про добрий фінансовий стан підприємства також свідчить відсутність заборгованості з оплати праці працівникам.

З наведених даних і розрахунків можна узагальнити наступні пропозиції щодо оптимізації фінансових показників та покращення результатів виробничої діяльності:

1. З метою покращення показників використання основних виробничих засобів по можливості прискорити списання застарілої техніки.

2. Значно оновити основні виробничі потужності шляхом впровадження у виробничий процес новітніх технологій, що дасть можливість значно підвищити продуктивність праці. Оновлення основних засобів вплине на велику кількість фінансових показників (збільшення — фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт приросту; зниження — коефіцієнту зносу).

3. Враховуючи особливості лісового господарства, а саме сезонність робіт, застосовувати оренду тих засобів виробництва, які мають обмежене використання.

4. По можливості підвищити коефіцієнт використання тракторів та автомобілів.

5. Зменшення адміністративних витрат за рахунок господарських витрат на цеховому та адміністративному рівні.

6. Планово-фінансовому відділу підприємства звернути особливу увагу на планування витрат на майбутні періоди з урахуванням індексу інфляції, витрат та ризиків.

Зважаючи на зазначене, *перспективи подальших досліджень* вбачаються нами саме в напрямку вивчення управлінської структури та організаційно-економічної характеристики філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України».

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (з наступними змінами і доповненнями). *Відомості Верховної Ради України.* 1999. № 40. Ст. 365. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 17.01.2024).

2. Кімейчук І.В. Перспективи економічної оцінки екосистемних функцій лісів ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція». *Капіталізація аграрних підприємств та їх інвестиційне забезпечення: збірник тез доповідей Всеукр. наук.-прак. конф. з нагоди 85-ї річниці від дня народження д.е.н., проф., член-кор. НААН Підлісецького Гліба Макаровича (1937–2013)* (м. Київ, 8 вересня 2022 р.). Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». С. 250–256.

3. Лисичко А.М. Економічний аналіз бізнес-процесів лісогосподарських підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2018. Вип. 1(39). С. 74–82. doi: https://doi.org/10.26642/pbo-2018-1(39)-74-82.

4. Мельник І.М. Економічний аналіз ефективності використання лісових ресурсів. *Економічний простір.* 2020. № 153. С. 110–117.

5. Микитюк В.М., Паламарчук Т.М., Русак О.П. та ін. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посіб. / за ред. В.М. Микитюка. Житомир : Рута, 2018. 440 с.

6. Бержанір І.А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. для закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. 326 с.

7. Паршин Ю.І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Дніпро : «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.

8. Пояснювальна записка до річного звіту філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» за 2022–2023 роки.

9. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України. Прийнятий 22.04.1993 р. *Відомості Верховної Ради.* 2018. № 9. Ст. 50. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text (дата звернення: 17.01.2024).

10. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова КМ України від 28 лютого 2000 р. № 419 (з наступними змінами і доповненнями). *Верховна Рада України: офіційний вебпортал.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text (дата звернення: 17.01.2024).

11. Торосов А.С., Жежкун І.М., Зуєв Є.С. Діагностика фінансового стану лісогосподарського підприємства в системі антикризового управління. *Лісовий журнал.* 2011. Вип. 1. С. 48–52. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38846/14-Torosov.pdf?sequence=1 (дата звернення: 17.01.2024).

12. Хаджинова О.В., Курятник М.С. Теоретичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств України. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property.* 2018. № 18. С. 120–126.

13. Шершун М. Х. Аналіз діяльності лісогосподарських підприємств та ефективність використання лісоресурсного потенціалу в умовах розвитку економічної кризи. 2012. URL: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/813.pdf (дата звернення: 17.01.2024).

References

1. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16 lypnia 1999 r. № 996-XIV (z nastupnymy zminamy i dopovnenniamy) [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine dated July 16, 1999 No. 996-XIV (with subsequent amendments and additions)]. *The Official Bulletin of the Verkhovna Rada.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text [in Ukrainian].

2. Kimeichuk, I. V. (2022). Perspektyvy ekonomichnoi otsinky ekosystemnykh funktsii lisiv VP NUBiP Ukrainy "Boiarska lisova doslidna stantsiia" [Prospects of economic evaluation of ecosystem functions of forests of the VP NUBiP of Ukraine "Boyar Forest Research Station"]. *Kapitalizatsiia ahrarnykh pidpryiemstv ta yikh investytsiine zabezpechennia: zbirnyk tez dopovidei Vseukr. nauk.-prak. konf. z nahody 85-yi richnytsi vid dnia narodzhennia d.e.n., prof., chlen-kor. NAAN Pidlisetskoho Hliba Makarovycha (1937–2013) — Collection of abstracts of reports of the All-Ukrainian Scientific and Practical Capitalization of Agrarian Enterprises and Their Investment Support: conf. on the occasion of the 85th anniversary of the birthday of Doctor of Economic Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Pidlisetskyi Hleb Makarovych (1937–2013).* (pp. 250–256). National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, National Scientific Center "Institute of Agrarian Economy" [in Ukrainian].

3. Lysychko, A.M. (2018). Ekonomichnyi analiz biznes-protsesiv lisohospodarskykh pidpryiemstv [Economic analysis of business processes of forestry enterprises]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu — Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis,* vol. 1(39), pp. 74–82. doi: https://doi.org/10.26642/pbo-2018-1(39)-74-82 [in Ukrainian].

4. Mel'nyk, I. M. (2020). Ekonomichnyj analiz efektyvnosti vykorystannia lisovykh resursiv [Economic analysis of the efficiency of forest resources use]. *Ekonomichnyj prostir,* vol. 153, pp. 110–117 [in Ukrainian].

5. Mykytiuk, V. M., Palamarchuk, T. M., Rusak, O. P. et al. (2018). Osnovy ekonomichnoho analizu: navch.-metod. posib. [Basics of economic analysis: a teaching method. manual]. V. M. Mykytyuk (Ed.), Zhytomyr: Ruta [in Ukrainian].

6. Berzhanir, I. A. (2022). Orhanizatsiia i metodyka audytu: navch. posib. dlia zakladiv vyshchoi osvity [Organization and methodology of audit: training. manual for institutions of higher education]. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology of Ukraine, Uman State. ped. Pavlo Tychyna University. Uman: VPTs "Vizavi" [in Ukrainian].

7. Parshyn, Yu. I., & Parshyna, O. A. (2020). Osnovy ekonomichnoho analizu: navch. posib. [Basics of economic analysis: a teaching manual]. Dnipro: "FOP Drobiazko S. I." [in Ukrainian].

8. Poiasniuvalna zapyska do richnoho zvitu filii "Bilotserkivske lisove hospodarstvo" DSHP "Lisy Ukrainy" za 2022–2023 roky [Explanatory note to the 2022–2023 annual report of the "Bilotserkiv Forestry" branch of the "Forests of Ukraine" DSGP] [in Ukrainian].

9. Pro audyt finansovoi zvitnosti ta audytorsku diialnist: Zakon Ukrainy. Pryiniatyi 22.04.1993 r. [About the audit of financial statements and audit activity: Law of Ukraine. Adopted on April 22, 1993]. *The Official Bulletin of the Verkhovna Rada.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Poriadku podannia finansovoi zvitnosti: Postanova KM Ukrainy vid 28 liutoho 2000 r. № 419 (z nastupnymy zminamy i dopovnenniamy) [On the approval of the Procedure for submitting financial statements: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 28, 2000 No. 419 (with subsequent amendments and additions)]. *Verkhovna Rada of Ukraine: official website.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text [in Ukrainian].

11. Torosov, A. S., Zhezhkun, I. M., & Zuiev, Ye. S. (2011). Diahnostyka finansovoho stanu lisohospodarskoho pidpryiemstva v systemi antykryzovoho upravlinnia [Diagnostics of the financial condition of the forestry enterprise in the anti-crisis management system]. Lisovyi zhurnal, vol. 1, pp. 48–52. Retrieved from http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38846/14-Torosov.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].

12. Khadzhynova, O. V., & Kuriatnyk, M. S. (2018). Teoretychni aspekty zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstv Ukrainy [Theoretical aspects of ensuring the financial and economic security of Ukrainian enterprises]. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property,* vol. 18, pp. 120–126 [in Ukrainian].

13. Shershun, M. Kh. (2012). Analiz diialnosti lisohospodarskykh pidpryiemstv ta efektyvnist vykorystannia lisoresursnoho potentsialu v umovakh rozvytku ekonomichnoi kryzy [Analysis of the activities of forestry enterprises and the effectiveness of the use of forest resource potential in the conditions of the development of the economic crisis]. Retrieved from http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/813.pdf [in Ukrainian].